

Jaloliddin RUMIY**"MASNAVIY"DAN IBRATLI HIKOYALAR**

Masul muxarrir:
Abdumurod TILAVOV
filologiya fanlari nomzodi

Teri qo'ldan ketar

Ko'chada shoshib ketayotgan bir odamdan so'rashdi:

— Nega buncha shoshyapsan? Ranging ham o'chgan, nima bo'ldi.

Odam aytdi:

— Eshitmadingmi hali? Shahar sultonining ko'ngli uchun bozordagi eshaklarni so'yib, terisini shilib, ichiga somon to'ldiryaptilar.

— Xo'sh,xo'sh? Lekin sen odamsan-ku?

— To'g'ri, ammo sultonning odamlari bu ishga shunday sho'ng'iganlarki, ularga kimligimni anglatgunimga qadar, terim qo'ldan ketishi mumkin.

Agar miyasi bo'lsa

Arslon o'rmonda fil bilan olishib charchadi. So'ng tulkini yoniga chaqirib:

— Holdan toydim. Ovg'a yaramayman. Bor, menga bir eshak ovlab keltir. Birgalikda yeymiz, dedi.

— Amringiz bosh ustiga, sultonim. Turli hiylalar bilan sizga hatto tiriklayin keltiraman, deya bir qoyaga tomon yugurdi. Qarasaki, o'tloqda egasiz ozg'in bir eshak yuribdi. Yoniga yaqinlashib, quyuq salom berdi. va uni avray boshladi:

— Bu qup-quruq tekislikda yolg'iz o'zing nima qilayapsan, ey do'stim?

— Shu holimga shukr qilaman. Rizqni Alloh beradi. Shikoyatim yo'q, kunim o'tib turibdi. Jon bergan Alloh, ozuqa ham beryapti.

— Ey janob! Sening bu tavakkaling juda kam odamda topiladi. Juda kam bo'lgan narsa esa yo'q hukmidadir. Bu yo'qlik atrofida tentirab yurish ahmoqlik sanaladi.

Bu so'zlarni eshitgan eshak takror javob berdi:

Gaping to'g'ri emas. Shuni bilki, butun yomonliklar ochko'zlikdan kelar. Qanoatdan hech kim o'lmagan, hirsdan esa hech kim sulton bo'lmagan. Tulki eshakning so'zini bo'lib:

Alloh insonlarga o'zlarini o'zlari halok etmaslikka buyuradi. Shu quruq qoyalikdan iborat cho'lda sabr kilmoq ahmoqliqdir. Kel, o'tloqqa ko'chg'in. Bilsang, u yerda qancha o't-o'lanlar, oqar suvlar bor, dedi.

Tulki turli so'zlar bilan eshakni avragancha yetaklab, to'g'ri arslonning uyiga sudradi. Arslon eshakni ko'rar ko'rmas o'kira boshladi. Buni eshitgan eshak jon holatda ortga qochdi. Tulki unga yetib olib:

Hoy sodda va go'l maxluq! Nega qochayapsan. eshitilgan tovush, sening vahimang, hayolingdir. Endigina maysazorga kelgandikku. Sen esa qo'rqding, qochding, dedi.

Tulki yana ming bir yolg'on bilan eshakni o'ziga ergashtirdi. Arslonning uyiga olib bordi. Arslon eshakni g'ajib, qornini to'ydiridi. So'ngra arslon suv ichish uchun g'ordan

chiqdi. Tulki arslonning yo'qligidan foydalanib, eshakning miyasi va o'pkasini yedi. Arslon qaytgach, tulkidan so'radi:

Buning miyasi qani?

— Ey, sultonim! Agar eshakning miyasi bo'lsa, o'sha dahshatli o'kirikni eshitgandan keyin yana bu yerga, sening ostonangga kelarmidi?

Bu mushukmi yo go'shtmi?

Bir odamning beodob xotini bor edi. Uyga keltirilgan narsalarni isrof etardi. Bechora odam janjal bo'lmasin deya indamas, sabr qilardi.

Bir kun ikki kilo go'sht olib keldi. Kabob buyurdi. Xotin go'shtni pishirayotib paqqos tushirdi. Eri kechqurun uyga kelib, xotinidan go'shtni so'radi.

Xotin:

Ey xo'jam, so'ramang... Go'shtni mushuk olib qochdi. Yeganini o'zim ko'rdim, dedi.

Odam shubhalandi. Darhol mushukni topdi, taroziga tortdi. Roppa rosa ikki kilo... Xotiniga

Xotin, agar bu mushuk bo'lsa, go'sht kaerda? Yo'q, bu go'sht bo'lsa, gapir bizning mushuk qaerda? deya baqirdi.

Dunyoda aldanish

Bir yurt podshohining suyuqli o'g'li bor edi. Yagona voris edi u. Shahzoda yaxshi tarbiyalangan va turli bilimlarni egallagan edi.

Podshoh o'g'lining to'satdan o'lganini tush ko'rdi. Xavotir bilan uygonib Xudoga shukrlar qildi. Biroq ko'ngliga shubha oraladi: "Agar haqiqatan ham o'lib qolsa, nima qilaman, taxtim vorisi kim bo'ladi?" deya o'yladi. O'g'lini tezda uylantirishga karor berdi. "Hech bo'lmasa bir nabiralik bo'laman. U menga voris bo'ladi". Faqir, lekin ko'ngli boy bir darveshning oydek go'zal, xulqlik komila qizini o'g'liga nikohladi.

Xotini:

— Podshohning o'g'li kambag'al bir darveshning kizi bilan qanday turmush quradi? Sep qilib bizga nima beradilar? desa, podshoh:

— Pok bir kishiga nisbatan kambag'al deyish xato. Uning qalbi boy, buni ham Alloh beradi, deya to'y hozirligini boshladi.

Ne holki, shahzoda bu vaqtda Qobilning bir sehrgar xotini tuzog'iga ilingan, uning dardida yonib kuyib, ko'zi yorug' dunyoni ko'rmayotgan edi.

Bechora shahzoda ishq olovida erib tugayapti, sohiraning so'zini aslo ikki etmas, tovonlarini o'pard. Ishq bois yuzi sarg'aygan, eti suyagiga yopishib qolgan edi.

Podshoh chorasiz qoldi. O'g'lini bu darddan qutqarishi uchun mamlakatning barcha tabiblarini chorladi, tong otguncha Allohga duolar qildi. Shahzoda esa o'tindek yonib, kundan kunga tugab bormoqda edi.

Oxiri saroyga usta bir sehrgar keldi. U podshohga:

Bu xotinga hech kim bas kela olmaydi. Shahzodaning holiga achindim. Unga faqat men bas kela olaman. Allohning izni bilan uning sehrini buzib tashlayman. Xotirjam bo'ling, deb hozirlik ko'rdi. Nima qilish kerakligini so'zladi. Darhaqiqat, qisqa bir fursatda sehr buzildi.

Shahzoda o'ziga kelar kelmas yugurib otasining huzuriga bordi va xijolat bilan: "U kampir mening aqlimni qanday oldi?" dedi.

Podshoh sevinch bilan farmon berdi. To'y boshlandi. Bu vaqtda sehrigar xotin alamidan o'ldi.

Shahzoda nikohning birinchi kechasi kelinni ko'rib lol qotdi. Bu go'zallar go'zalining qarshisida o'zidan ketdi.

Bir yildan so'ng podshoh gap orasida o'g'liga: "O'sha avvalgi sevgilingni hech eslaysanmi?" deb so'raganda shahzoda:

— Ota, men hozir baxt yurtidaman. U aldanish yurti qudug'idan qutuldim, deb Yaratganga shukrlar qildi.

Tovusning go'zalligi o'ziga dushman

Bir odam tovusning tumshug'i bilan qanotlaridagi go'zal, yaltiroq patlarni yulayotganini ko'rib qoldi. Chidolmay so'radi:

— Ey go'zal qush... Gunoh emasmi, shunday chiroyli, rang-barang patlaringni yulib tashlayapsan. Holbuki, sening go'zalliging shu patlaringdir. Hamma shu patlaringdan yelpig'ich qilish, ularni kitob sahifalari orasiga qo'yishni o'ylaydi, sen esa nima qilyapsan?

Tovus javob berdi:

— To'g'ri, lekin bu patlar mening jonimdan aziz emas. Chunki bu patlar tufayli meni ovlashadi, jonimga qasd qilishadi. jon omon qolishi uchun xunuk bo'lishim kerak.

Laylini ranjitan

Bir kuni Majnun kasal bo'lib yotib qoldi. Davolash uchun tabib chaqirildi.

Tabib:

"Tomirdan qon olish kerak" deb Majnun qo'lini bog'latdi. Qon olish payti Majnun: "Ey tabib, qo'y, xizmat haqqini ol va qo'limni yech, shu kasallikdan mayli o'lay, qon olishdan voz kech," deb dodladi.

Tabib Majnundan:

— Sen cho'llarda na'ra tortgan arslondan qo'rqmaysan qo'lingdan qon oldirishdan qo'rqasanmi? deya so'radi.

Majnun shunday javob berdi:

— Men ninadan qo'rqmayman. Mening vujudim, borlig'im Layli bilan to'ladi, qon olish payti Laylini ranjitan, men shundan qo'rqaman.

Yana bir kun Majnunga yaqinlar Layli deb sen yonib kuyasan. U qiz aslo sen aytgandek go'zal emasku, dedilar.

Majnun javob berdi:

— Siz Laylini mening ko'zim bilan ko'ring, mening yalbim bilan seving! Men uning surat jomidan abadiy ishqning sharobini ichdim, u sharob sizga sirkadir.

Teng tengi bilan

Yam yashil adirda shildirab irmoq oqardi. Bir kun irmoq chetidagi toshlar orasida sichqon bilan qurbaqa uchrashib do'stlashib qoldi. Bu do'stlik kun sayin kuchaydi. Shu darajaga yetdiki, oqshom cho'kib, kun botgach sichqon qoyaning kovagiga, qurbaqa esa suv tubiga tushar, tong otishini intiq bo'lib kutishardi. Sichqon o'ylay-o'ylay, nihoyat bir

chora topdi. Qurbaqaga: "sevikli qurbaqa, qadrli do'stim, seni sog'inib, tunlarim uyqusiz kechmoqda. Har holda sen ham meni o'ylab beoromdirsan. men chora topdim. Mana bu ipni olib, bir uchini dumimga bog'layman. Kech kirdi deguncha sen suvga sho'ng'iysan, men ham uyamga kirib ketaman. Agar tunlari ko'rishishni istasak, ipni tortamiz va ko'rishamiz", dedi.

Qurbaqa bu taklifga oldin biroz e'tiroz bildirdi, keyin rozi bo'ddi. Ular bir ipga bog'landilar. Oradan bir necha kun o'tdi. Bir kun qarg'a sichqonni ko'rdi va qoyaning kovagiga kirib bekinib oldi. Kech kiringach, qarg'a sichqonni changallab osmonga ko'tarildi. Tabiiyki, qurbaqa ham birga edi. Sichqon dumiga bog'langanicha havoga sollanib shunday deb baqnrardi:

"Hayhot! har kim o'z tengi bilan do'st bo'lsin!"

Layli mahallasining iti

Laylining hajrida cho'llarga chiqib ketgan Majnun bir itni silab siypab ko'zlaridan o'pard. itga bo'lgan sevgisi va iltifoti shu darajada kuchaydiki, bu holni ko'rgan bir kishi chidab turolmadi, Majnundan so'radi:

— Ey aqlsiz Majnun, bu esankirash, bu devonalik nimasi? Sen sevib erkalayotgan, yuzu-ko'zlarini o'payotganing it iflos bir hayvon bo'lsa, nega uni bunchalik erkalaysan?

Majnun javob berdi:

— Sen nimani ham tushunarding, ey jismdangina iborat bechora. Kel, mening ko'zlarim bilan bir qara. Bu it, Layli mahallasining qo'riqchisiku... Ko'ngliga, joniga, ongiga, didiga e'tibor ber, qaerni tanlabdi! Laylining mahallasi makon tutgan itning oyog'i tekkan tuproq ham men uchun azizdir...

Har kimning ta'rifi o'ziga yarasha

Hindlar filni qorong'u bir og'ilga qamadilar. Umrida fil ko'rmagan xalq o'sha yerga to'plandi. Filni ko'rmoqchi edi ular. Lekin og'il shu qadar qorong'u ediki, ko'z bilan ko'rishning aslo imkoni yo'q edi. Ichkariga kirganlar filni qo'llari bilan paypaslab ko'rar, uni har kim o'zicha ta'rif etar edi.

Bittasi filning xartumini ushlab: "Fil bir quvur ekan", derdi. Yana boshqasi filning qulog'idan tutib: "Fil yelpig'ichga o'xshar ekan", deya tushuntirdi. Boshqasi filning oyog'ini tutib filni faqat oyoqdan iborat deb bilar va: "Fil bahaybat bir ustunga o'xshar ekan", deya oshirib toshirib tushuntirardi.

Yana bir odam filning sirtini silab ko'rdi va: "Fil taxtga o'xshar ekan", deb uni ta'rifladi. Kimki filning qaerini silagan bo'lsa, hayvonni shunga ko'ra ta'riflar, lekin hech birining ta'rifi boshqasinikiga o'xshamasdi. Birovi "dol" derdi, boshqasi "alif". Agar qo'llarida sham, oddilarida biror yo'l boshlovchi bo'lganida, qorong'u bo'lsa ham filni aniq ko'rishar, qanday hayvon ekanini osongina bilib olgan bo'lardi.

Tuyg'u ko'zi ba'zan hovuchga, ba'zan ko'pikka o'xshaydi. Hovuchga butun bir filni sig'dirib bo'lmaydiku!

Yaxshilik ko'ngil oydinligidir

Bir qishloqlik kishi shaharlik kishi bilan do'st tutinibdi. Shaharga kelsa do'stining

uyida mehmon bo'lar, kunlab, haftalab qolib, yeb ichardi. Shaharlik kishi do'stining hamma ehtiyojlarini so'zsiz qondirar, gapini ikki qilmasdi. Do'sti har kelganida:

— Ey do'stim, sen hech qaerga chiqmaysanmi? Sen ham bola chaqalarini olib bizning qishloqqa bor. Bahorda qishlog'imiz juda chiroyli bo'ladi, deya qattiq iltimos qilardi.

Bunga javoban shaharlik do'sti ham:

— Kelgusi yil ishlardan, tashvishlardan qutulsam albatta boraman, der edi.

Shu zaylda oylar, yillar o'gdi. Qishloqlik kishi har «kelganida do'stinikida mehmon bo'lar, xayrlashib ketayotganda qishlog'iga qayta-qayta taklif qilardi. Bir kuni shaharlik kishining bolalari:

Otajon, qishloqlik do'stingizni shuncha mehmon qildingiz, u uchun ko'p zahmatlar chektingiz. Ularni unutib yubormang, bizni ham qishloqqa olib boring, deyishdi.

Shaharlik kishi:

— Bolalarim, to'g'ri aytasizlar, lekin kimga yaxshilik qilgan bo'lsang, o'shaning yomonligidan qo'rq, deganlar. Qishloqlik amakingiz bilan do'stligimiz oxirgi darajaga yetdi. Biror narsa bo'lib, oramiz buzilishidan qo'rqaman, dedi.

Bu orada qishloqlik kishi yana xabar ustiga xabar yuborib, taklif qilaverdi. Va oxir oqibat, bahor kunlarining birida shaharlik kishi bola chaqalarini olib, xush kayfiyat bilan qishloqqa yo'l oldi. Bir necha kundan so'ng qishloqqa yetib keldilar. Do'stining uyini so'rab surishtirdilar. Eshigini qoqtilar, biroq negadir eshikni hech kim ochmasdi. Ustiga ustak yomg'ir yog'ardi. Usti boshlari ho'l bo'lib, sovqota boshladilar. Chorasiz qolib, bir boshpana topib biroz tin oldilar.

Qishloqlik do'sti ularni tanimadi. Shu holatda bir necha soat sarson-sargardon bo'ldilar. Oxiri shaharlik kishi qishloqlik do'stiga qarab:

— Ey do'stim, meni tanimadingmi, anchadan buyon ko'rishmadik, dedi.

Qishloqlik:

— Yo'q taniy olmadim. Kecha kunduz o'zimni Allohga bag'ishlaganman, mening hattoki o'z borlig'imdan ham xabarim yo'q, dedi.

Shunda shaharlik:

— Shaharga kelib dasturxonim atrofida o'tirgan eding, oylab mehmonim bo'lganding? Meni necha marotaba qishlog'ingga taklif qilgan eding..., deb, hayratini izhor etdi.

Qishloqlik:

— Bilmadim, seni taniyolmayapman, ismingni ham eslay olmayapman, dedi.

Shaharlik:

— Hammasi tushunarli. Men barcha haqlarimdan voz kechdim, faqat kech bo'lib qoldi. Bu yog'inli kunda boshpana ber, tong otgiraylik, dedi.

Qishloqlik kishi so'zida qattiq turib bog' chetidagi qorovul kulbasini ko'rsatdi va:

— Yarim tunda bu kulbaga bo'ri tushadi, agar tong otguncha kuta olsang, o'sha joyda tunagin, dedi.

Shaharlik kishi noiloj rozi bo'ldi. Bolalari bilan kulbaga joylashdi. Quliga o'q yoy olib, kuta boshladi. Bir mahal yarim tunda bir bo'ringning sharpasi sezildi. Yoyini kerib, nishonga oldi va bo'rini otdi. Bo'ri tepalikdan dumalab tusharkan shovqin eshitildi. Shovqindan qishloqlik "do'st" darhol tashqriga chiqti va baqirdi:

— Ey, voh! Eshagimning xo'tigini otibsan!

— Yo'g'-e, men bo'rini otdim. Sharpasiga qaragin a!

Yo'q, xo'tikni otding. Men uni shovqinidan tanidim.

Ittifoqo shaharlik chiday olmadi. Yuzing ko'zing demay:

— Ey sen, hiylagar, nobakor... Bu qorong'u kechada xo'tikni bilasanu, meni qanday tanimaysan? Tunda xo'tig'ini tanigan odam, kuppa kunduzi do'stini tanimas ekanmi?

Yana uyalmay men orif odamman, ko'nglimga Alloxdan boshqa hech narsa sig'maydi, hatto o'zimni tanimayman, deysan-a!? Sen Arshyning muhabbat sharobi emas, ayron ichibsan. Senga ishonganning o'zi ko'r va kardir, dedi va shaharga ravona bo'ldi.

Ishq bemori

Bir zamonlar podshohlardan biri odamlari bilan ovga chiqdi. Yo'lda bir joriyani ko'rib unga oshiq bo'ldi. Joriyani katta pul evaziga sotib olib, saroyiga keltirdi. Oradan uch to'rt kun o'tgach, joriyaning isitmasi ko'tarilib kasal bo'lib yotib qoldi. Podshoh bezovtalanib butun hakimlarini to'pladi:

"Mening hayotimning ahamiyati yo'q. Hozir jonimning joni kasal, yotib qoldi. Kimki uning dardiga darmon topsa, butun xazinamni baxshida qilaman", dedi.

Hakimlar: "Qo'limizda har qanday kasallikni davolaydigan dorilar bor. Siz hech ham xavotir olmang", deya javob berdilar va davolashni boshladilar. Biroq hech bir dori foyda bermadi. Bemor kundan-kun sarg'ayib so'lib borardi. Hakimlarning chorasiz qolganini ko'rgan podshoh sajdaga bosh qo'yib, chin ko'ngildan Allohga iltijo qilayotganda uxlab qoldi. Tushida bir pir ko'rindi: "Senga xushxabar, ey podshoh» Tilaklaring qabul bo'ldi. Ertaga saroyingga bir kishi keladi. U bizlardandir, uni qabul qil. Bemorni ko'rsat!" dedi.

Podshoh hayajon bilan uygondi. Ertalabgacha darvoza oldida kutdi. Shu vaqt kutilgan odam keldi. Podshoh xursandchilik bilan qarshi oldi.

Hol ahvol so'ragandan keyin kasalning xonasiga olib kirdi. Hakim bemorni uzoq vaqt tekshirdi va ko'ngil xastasi ekanini anglab yetdi. Podshohga: "Hakimlar bemorni qiynab qo'yishibdi. Hozir uyda kim bor bo'lsa chiqsin. Bemor bilan yolg'iz qolishni xohlayman", dedi. Uyda hech kim qolmadi. Hakim bemorning tomirini ushlab, so'ray boshladi:

"Qaysi yurtdansan? Qarindoshlaring kimlar? Kimlarni ko'proq sevasan?"

Qiz butun sirlarini ochiq aytdi. Hakim bir qo'li bilan qizning tomirini ushlab tingladi va tomir urishini diqqat bilan kuzatdi. Chunki hakim tomir kimning nomi aytilgach tez ursa, ko'nglining istagani o'sha ekanligiga, qizning unga oshiq bo'lganiga qaror qilardi. Bir necha ismlar sanaldi, bir qancha mamlakat nomlari aytili. Ammo, tomir urishida o'zgarish bo'lmadi.

Nihoyat Samarqand tilga olinganda, bemor tomirining kuchli urgani bilindi.

Hakim takror so'radi va oxiri joriyaning Samarqandda bir zargarga oshiq bo'lganini anglab yetdi. Hakim tezda podshohning oldiga borib, qizning dardini aytdi. So'ngra zargarni olib kelib qizga uylantirishdi. Joriya qiz kasallikdan shu tariqa xalos bo'ldi.

Sen ham shishalarni ag'dardingmi?

Attor do'konida juda yaxshi ko'rgan bir to'tini boqar edi. Chiroyli to'ti atirgul yog'i bilan to'la do'kon burchagida, kelgan ketgan xaridorlarga chiroyli gapirib, ularni xushnud qilar edi.

Bir kuni attor to'tini do'konda qoldirib uyiga ketdi. Shu orada sichqonni quvlagan bir mushuk do'konga kirdi. To'ti mushuk meni ushlab olish uchun do'konga kirdi, deb o'ylab, jon holatda joyidan uchdi va tokchaga hatladi. Shunda atirgul yog'i solingan shishalarni ham ag'dardi. Qo'rqib ikkinchi yerdan uchinchi jovonga uchib qo'ndi. Barcha shishalar mayda-mayda bo'ldi. Do'kon; atir hidiga to'ldi.

Attor kelib qarasa, hammayoq ostin-ustun... Barcha shishalar singan, atirlari yerga to'kilib yotibdi. Bechora to'ti esa, bir burchakda qo'rquvdan dir-dir titrar edi... Attor buni

ko'rgach, jahli chiqdi. Bu ishni to'tidan boshqa kim ham qilishi mumkin deb o'ylab, bechorani ushlab, ura boshladi... To'ti kaltaklandi. Juda qo'rqib qoldi. Qayg'udan tili aylanmay, patlari to'kila boshladi.

Attorning jahli o'tib ketdi... Sevimli to'tisining tili aylanmay qolganini, patlarining to'kilganini ko'rgach, o'zidan pushaymon bo'ldi, tabiblarga murojaat qildi, turli dorilar berdi, biroq foydasi bo'lmadi. Bechora to'ti ham tilsiz, ham kal. Tuzaladiganga o'xshamaydi, to'ti o'z holiga tashlab qo'yildi.

Oradan oylar o'tdi. Bir kun do'konning yonidan boshi sip silliq, sochlari to'kilgan odam o'tdi. To'ti bu odamni ko'rgach, o'z o'ziga: "Bu ham bizdan", deb o'ylab, bir silkindi va sochsiz boshini qanoti orasidan chiqarib tilga kirdi:

— Do'stim, boshing nega kal? Yoki sen ham men kabi atir shishalarini ag'dardingmi?" deb ovozi berdi.

Bu kech Hindistonda...

Yer yuzidagi butun jonzotlarga hukmronlik qilgan Hazrati Sulaymonning Yamandagi saroyiga sodda bir odam shoshilib kiradi. navbatchilarga hayot mamot masalasi yuzasidan hazrati Sulaymon bilan ko'rishmoqchi ekanini aytgach, unga izn beriladi. Sulaymon yuzi oqargan, qo'rquvdan titrayotgan odamdan so'radi:

— Tinchlikmi, nima bo'ldi? Nega bunchalik qo'rqayapsan? Darding nima?..

Odam qo'rquvdan:

— Bu tong oldimga Azroil keldi. menga qahr bilan boqti va tezda g'oyib bo'ldi. mening jonimni olishga qaror qilgan ko'rinadi.

Xo'p nima qilishimni xohlaysan?

Odam yolvordi:

— Ey jonlar qo'riqchisi, mazlumlar panohi Sulaymon... Sen ko'p narsaga qodirsan. bo'ri, qush, tog' toshlar barcha barchasi sening amringda. Shamolingga buyurki, meni bu yerdan uzoq Hindiston tomonlarga eltsin... Shunda Azroil balki meni topolmas. Shunday qilib jonimni qutqargan bo'lar eding. Madad sendan...

Sulaymon odamning ahvoliga achindi. Shamolni chaqirib: "Bu odamni darhol Hindistonga olib borib tashlab kel", deb buyruq berdi. Shamol shu zahoti shiddat bilan esib, o'sha odamni Hindistonning uzoq bir go'shasiga eltib qo'yadi.

Peshinga yaqin Hazrati Sulaymon devonni yig'ib, arzga kelganlar bilan muloqotini boshlaydi. Bir qarasa, Azroil ham jamoat ichida o'tiribdi.

Tezda yoniga chaqirib:

— Ey Azroil... Ertalab nega u odamga g'azab bilan qarading? Nega u bechorani qo'rqitding? dedi. Azroil javob berdi:

— Ey dunyoning ulug' Sultoni... Men u odamga g'azab bilan emas, hayrat bilan qaradim. U noto'g'ri tushunib, qo'rqib ketdi. Uni bu yerda ko'rgach hayron qoldim. Chunki Alloh taolo menga: "Qani bor, shu odamning jonini Hindistonda ol", deb buyruq bergan edi.

Uni ko'rib, bu odamning yuz qanoti bo'lsa ham, bu kech Hindistonga yetib borolmaydi, bu qandoq bo'ldi deb hayron qaradim. Men Allohning buyrug'ini noto'g'ri angladimmikan, deya xavotirda edim. Unga qarashimning boisi mana shu edi. Hindistonga borib, uni o'sha yerda topdim va jonini olib qaytdim.

Tilshunos va qayiqchi

Bir qun mag'rur tilshunos sohilda turgan qayiqqa minib narigi qirgoqqa o'tmoqchi bo'ldi. Sohilda yo'lovchi kutib turgan qayiqchilardan biriga yuzlandi. Qayiq yaqinlashdi. Olim qayiqqa o'tirdi. Dengizni tomosha qilib ketayotgan olim qayiqchidan so'radi:

— Sen hech nahv (grammatika) o'qiganmisan?

Yo'q men johil bir qayiqchiman.

Olim:

— E voh, juda xafa bo'ldim. Demak yarim umring behuda o'tibdi, deya achinib qayiqchiga qaradi.

Shuvaqt dovul turdi. Keyin dengazning o'rtasida chayqala boshladi, qayiqchi butun kuchi bilan xavfdan qutulish uchun harakat qildi. Bo'ron borgan sayin kuchayar, qayiq esa cho'kish arafasida edi. Shu vaqt qo'rquvdan dir-dir titrayotgan olimdan qayiqchi so'radi:

— Ey, har narsani bilgan olim do'stim. Suzishni bilasanmi?

Yo'q javobini olgan qayiqchi:

— Voh, voh, sen umringni behuda sarflabsan. Hozir butun umring ketdi. Chunki birozdan keyin qayig'im cho'kadi. Yaxshi bilginki, bu yerda hozir nahv (grammatika) emas, mahv ilmi lozim. Agar mahv ilmini bilsang, qo'rqmasdan dengizga sakra dedi.

Ovga chiqqan ovlangay

Arslon, bo'ri va tulki o'rtoq bo'lishdi, ov qilish uchun o'rmonga ketishdi. Kechgacha ho'kiz, echki va bir quyoni ovlagan uch o'rtoq ularni sudrab g'orga olib kelishdi. Dasturxonga o'tirdilar. Arslon bo'riga yuzlanib:

— Aziz do'stim. Bu o'ljalarni shunday taqsimlaki, qornimiz to'ysin, dedi. Bo'ri qimtinib ulushlarini ajrata boshladi:

— Ey ulug' sultonim Shu katta ho'kiz sizning ulushingiz. Siz eng katta va epchilsiz... Ruxsatingiz bilan yovvoyi echki meniki bo'lsin. Do'stim tulki semiz quyonlarni yaxshi ko'radi. Quyon uniki...

Arslonning bu gustohlikdan jahdi chiqdi:

— Sen bu yerda kimsan o'zi... unutmaki, o'rmonlar qiroli huzuridasan. Men borman, menga ulush bo'lib berish sening ishingmi? deb zarba berdi; notavon bo'ri ergacho'zilib qoldi.

So'ngra arslon qo'rquvdan dir-dir titrayotgan tulkiga yuzlandi:

— Nega qarab turibsani!? O'ljalarni sen taqsimla!

Falokatni sezib turgan tulki o'rnidan turib, ta'zim qilib shunday dedi:

— Ey ulug' sultonim... Ulush taqsimlash mening haqqim emas, ammo siz munosib ko'rganingiz uchun gapiraman. Bu quyon sizning nonushtangiz, echki tushligingiz uchun nafis yaxna bo'ladi. Ho'kizni esa kechqurun eysiz, dedi.

Arslon juda xursand bo'ldi va tulkidan so'radi:

— Bunday okilona taqsimotni qaerdan o'rganding?

Tulki bo'ynini egib, jonsiz yotgan bo'riga qarab qo'ydi va:

— Mana bu hadsini bilmagan bo'rining holidan..., deb javob berdi.

Kazvinlik bilan rassom

Kazvinliklarning eski bir odati bor. Tanalariga, qo'l va yelkalariga igna bilan ko'k naqshlar chizdirar edilar.

Kazvinlik teriga rasm chizadigan rassomning oldiga keldi:

— Ko'ksimga igna bilan bir rasm sol. Faqat jonim og'rimasin, dedi.

— Xo'p. Nimaning rasmini chizay?

— Mening burjim arslon. O'kirayotgan bir arslon rasmini chiz. Tezroq bo'l, ammo rasm yaxshi chiqsin.

— Bo'пти deya kazvinlikning ko'ksiga igna sancha boshladi. Joni og'rigan kazvinlik:

— Hoy usta!.. Nima qilyapsan, jonimni og'ritdingku, deya qichqirdi.

— Nima qilay, arslon rasmini sol deding, uning rasmini chizyapman.

— Qaeridan boshlading?

— Dumidan boshladim.

— Qo'y bu dumini, jonim og'riyapti. Mening arslonim dumsiz bo'la qolsin.

Usta "Yaxshi!" deya ishida davom etdi.

— Voy, jonim og'ridi, bunisi qaeri?

— Qulog'i.

— Qo'y, quloqsiz bo'la qolsin. Quloqni ham chizma.

Rassom boshqa bir joiidan boshladi. Kazvinlik faryod qildi.

— Qaerini chizyapsan?

— Gavdasini.

— Bo'ldi qil, mening arslonim gavdasiz bo'la qolsin, juda yomon og'ritding. Bu holda hushimdan ketaman.

Rassomning sabri tugadi. Qo'lidagi ignani qo'yib dedi:

— Men senday odam ko'rmadim. Dumsiz, quloqsiz, gavdasiz arslon ham bo'ladimi?

Alloh taolo bunday arslon yaratmagan, qani, yo'lingdan qolma!

Rassom kazvinlikni do'kondan haydab yubordi.

Namozda gaplashgan hindlar

To'rtta musulmon hindi masjidida namoz o'qiy boshlashdi. Ittifoqo, ichkariga muazzin kirdi. ibodat mahali gaplashish, o'ngga chapga qarash namoz qoidalariga to'g'ri kelmaydi. Ammo ulardan biri yonidagi do'stidan so'radi:

— Ajabo muazzin azon aytdimi yoki namozga hali vaqt bormi?

Do'sti namoz o'qiy turib o'zini tutolmay javob berdi:

— Jim bo'l, namozda gaplashilmaydi! Namozing buziladi.

Uchinchi hind ikkinchisiga tanbeh berdi:

— Nega gapga aralashasan? Aslida o'zingga qara. Sen ham gapirding, sening ham namozing buzildi.

To'rtinchisi luqma tashladi:

— Namozlaring buzildi. Xudoga shukrki, men jim turdim.

Aslida to'rttalasining ham namozi buzilgan edi.

Qarilikdan

Keksa bir odam kasal bo'lib qoldi. Qo'ni qo'shni zudlik bilan tabib chaqirdi. Tabib

Lituz.com

**To'liq qismini
Shu tugmani
bosish orqali
sotib oling!**